

Examen VMBO-GL en TL
2026

tijdvak 2
woensdag 17 juni
13.30 - 15.30 uur

maatschappijkunde CSE GL en TL

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 42 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 60 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Politiek en beleid

tekst 1

SGP vraagt waarom de gemeente Zaltbommel afwijkt van de geluidsnorm met carnaval

De SGP heeft van de Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) informatie ontvangen over de verleende vergunning voor het carnaval in Zaltbommel voor de jaren 2025, 2026 en 2027. Hieruit blijkt dat het college een geluidsniveau toestaat van 85 decibel.

Op 13 juni 2024 heeft de gemeenteraad echter unaniem een door GroenLinks ingediende motie aangenomen waarin wordt verzocht het maximale geluidsniveau vast te stellen op 80 decibel. De SGP verzoekt het college dan ook te reageren waarom er voor het carnaval is afgeweken.

bron: digitaalburg.com van 27 februari 2025

Lees tekst 1.

- 1p **1** Politieke partijen in de gemeenteraad hebben een aantal taken. Welke taak heeft de SGP uitgevoerd in tekst 1?
- A** de controlerende taak
 - B** de rechtsprekende taak
 - C** de uitvoerende taak
 - D** de wetgevende taak

Zie tekst 1.

- 1p **2** Wie moet antwoord geven op de vraag van de SGP over de geluidsnormen tijdens carnaval?
- A** de burgemeester van Zaltbommel
 - B** de wethouder die over het onderwerp gaat
 - C** een ambtenaar die veel van het onderwerp weet

tekst 2

Thailand stelt huwelijk open voor iedereen

Thailand stelt het huwelijk definitief open voor iedereen. Dat betekent dat ook mensen van hetzelfde geslacht met elkaar kunnen trouwen. Een wet die in april en juni al door de verschillende kamers van het parlement was goedgekeurd, is door de koning ondertekend en gepubliceerd.

Thailand heeft tientallen jaren geworsteld met de discussie over het homohuwelijk.

bron: nos.nl van 18 juni 2024

Lees tekst 2.

- 1p 3 Is de wet uit tekst 2 conservatief of progressief?

→ Leg je keuze uit.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

De wet is ... (vul in: conservatief of progressief), omdat ...

Zie tekst 2.

- 1p 4 Elk land heeft een bepaalde staatsvorm, bijvoorbeeld een monarchie of een republiek. Is Thailand een monarchie of een republiek?

→ Leg je keuze uit met een gegeven uit tekst 2.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Thailand is een ... (vul in: monarchie of republiek), omdat in tekst 2 staat dat ...

tekst 3

Nieuwe ... kritisch over akkoord

Veel partijen die niet in het kabinet komen, zijn slecht te spreken over de afspraken tussen PVV, VVD, NSC en BBB. Tweede Kamerlid Timmermans zegt dat "uiteindelijk de gewone mensen de rekening betalen voor de aandeelhouders en de directeuren". Hij heeft er scherpe kritiek op dat het minimumloon niet omhoog gaat en dat er plannen zijn om de duur van de Werkloosheidswet te verkorten.

Kamerlid Bontenbal is er blij mee dat de partijen veel woningen willen bouwen, maar hij vindt ook dat het akkoord "veel ik en weinig gemeenschapszin" uitstraalt. Kamerlid Van Baarle vindt dat uit de gemaakte afspraken wantrouwen spreekt tegenover vluchtelingen en moslims in Nederland. Ook Kamerlid Ouwehand heeft het over "een donkere dag". Volgens haar bevat het akkoord "allemaal maatregelen die slecht zijn voor de natuur, voor het klimaat en voor de rechtsstaat".

bron: nos.nl van 16 mei 2024

Lees tekst 3.

- 1p **5** In tekst 3 is in de kop van het artikel een woord weggelaten.

Wat moet er op de puntjes in tekst 3 worden ingevuld?

- A** coalitie
- B** oppositie
- C** overheid
- D** regering

Zie tekst 3.

- 2p **6** Politieke partijen vertegenwoordigen verschillende politieke stromingen.

Drie van deze stromingen zijn:

- 1 de christendemocratische stroming
- 2 de ecologische stroming
- 3 de sociaaldemocratische stroming

Welke stromingen zijn te herkennen in tekst 3?

→ Kies twee van de bovengenoemde stromingen en citeer per stroming een zin uit de tekst die daarbij past.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Ik kies de ... stroming. De zin die daarbij past is ...

Ik kies de ... stroming. De zin die daarbij past is ...

- 1p 7 Hieronder staan vier mogelijkheden om de politieke besluitvorming te beïnvloeden.
→ Van welke mogelijkheden kunnen burgers gebruikmaken?
Noteer **twee** nummers uit het rijtje.
- 1 aanvragen van een dertigledendebat
 - 2 indienen van een amendement
 - 3 indienen van een klacht bij de Nationale ombudsman
 - 4 stemmen bij een referendum

tekst 4

Ministers geven leiding aan een ministerie en de daar werkende ... **1** ...
(ambtenaren / politici). De ministers en de ... **2** ...
(koning / staatssecretarissen) vormen samen het kabinet. Het kabinet heeft een verantwoordingsplicht aan ... **3** ...
(de minister-president / het parlement). Een machtsmiddel van leden van het kabinet is dat zij kunnen dreigen met een ... **4** ...
(kabinetscrisis / motie van wantrouwen).

bron: Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling

Lees tekst 4.

- 2p 8 In tekst 4 staat achter de cijfers 1, 2, 3 en 4 een keuzemogelijkheid.
→ Maak tekst 4 een inhoudelijk juiste tekst door bij elk cijfer het juiste woord te kiezen.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
- 1 = ...
 - 2 = ...
 - 3 = ...
 - 4 = ...

- 1p 9 Landelijke volksvertegenwoordigers kunnen verkozen worden volgens het stelsel van evenredige vertegenwoordiging of volgens het meerderheidsstelsel.
Welk kenmerk past bij het stelsel van evenredige vertegenwoordiging?
- A Kleine partijen maken nauwelijks kans om een of meerdere zetels te behalen.
 - B Na de verkiezingen is het vaak direct duidelijk wie het land gaat regeren.
 - C Om tot een regering te komen, is het sluiten van compromissen meestal noodzakelijk.

tekst 5

Nieuwe provinciale weg in Lochem vanaf 18 juli te gebruiken

De nieuwe provinciale weg komt ten zuiden van de Goorseweg te liggen en wordt aangesloten op het nieuwe kruispunt met de Nettelhorsterweg. “Dit heeft drie voordelen, de karakteristieke Goorseweg met zijn prachtige bomenlaan blijft behouden”, zegt gemeente Lochem. “De bestaande woningen langs de Goorseweg blijven aangesloten op de Goorseweg en de verkeersveiligheid bij Intratuin wordt verbeterd.”

bron: regio8.nl van 23 mei 2024

Lees tekst 5.

- 1p 10 Het bestuur van de provincie heeft verschillende taken en verantwoordelijkheden. Een van die verantwoordelijkheden is het behoud van natuur.
→ Welke andere verantwoordelijkheid van de provincie is te herkennen in tekst 5?

Zie tekst 5.

- 1p 11 Welke instelling vormt het dagelijks bestuur van een provincie?

- A de senaat
- B de Staten-Generaal
- C Gedeputeerde Staten
- D het college van B en W

- 2p 12 Hieronder staan vier uitspraken over twee verschillende Europese instanties.

- 1 Bestaat uit gekozen volksvertegenwoordigers uit alle lidstaten van de Europese Unie.
 - 2 Controleert of de lidstaten de Europese wetgeving juist toepassen.
 - 3 Mag als enige instantie van de Europese Unie wetsvoorstellen indienen.
 - 4 Stemt net als de Raad van de Europese Unie over wetsvoorstellen.
- Geef per uitspraak aan of deze hoort bij de Europese Commissie of het Europees Parlement.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

- 1 = ...
- 2 = ...
- 3 = ...
- 4 = ...

- 1p 13 Welk uitgangspunt staat centraal bij populistische politieke partijen?
- A beschermen van de rechtsstaat
 - B duurzaam consumeren en produceren
 - C luisteren naar de wil van het volk
 - D ruimte scheppen om te ondernemen

tekst 6

Proef met eenrichtingsverkeer

De Dorpsstraat in de plaats Laag-Keppel is misschien wel het mooiste straatje van de Achterhoek. Tegelijkertijd is het een belangrijke verbindingsweg in het westen van de Achterhoek. Dat zorgt al jaren voor grote drukte. Heen en terug worden er op dit moment 5750 motorvoertuigen per dag geteld. De provincie wil uit oogpunt van verkeersveiligheid het verkeer terugdringen. Hoe dat te doen is de vraag. Om dit te onderzoeken komt er een proef met eenrichtingsverkeer. Deze proef begint in het tweede kwartaal van 2025. Aan de hand van de bevindingen wordt in het derde kwartaal van 2026 geëvalueerd en valt een definitief besluit.

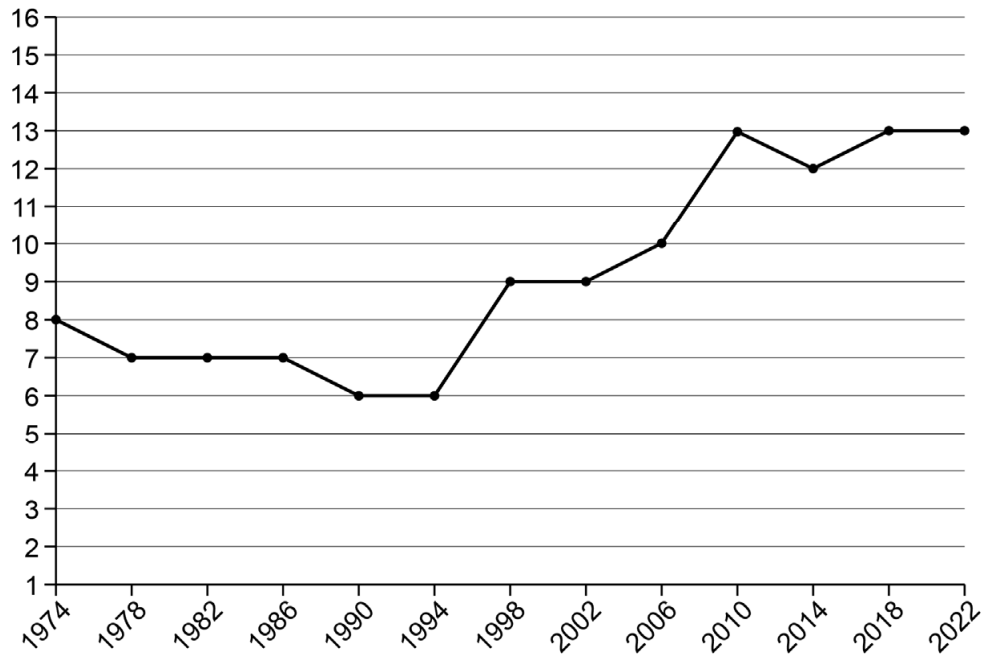
bron: gelderlander.nl van 18 oktober 2024

Lees tekst 6.

- 2p 14 Politieke besluitvorming vindt plaats in verschillende fasen:
- fase 1 agendavorming
 - fase 2 beleidsvoorbereiding
 - fase 3 beleidsbepaling
 - fase 4 beleidsuitvoering
- Leg uit bij welke fase in het proces van politieke besluitvorming de proef met eenrichtingsverkeer in het dorp Laag-Keppel hoort.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.*
- De fase in het proces van politieke besluitvorming is ..., want ...

afbeelding 1

Aantal fracties in de gemeenteraad Zaanstad

bron: Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling - [verkiezingsuitslagen.nl](https://www.verkiezingsuitslagen.nl)

Bekijk afbeelding 1.

2p 15 Geef van onderstaande informatie aan of deze wel of niet uit afbeelding 1 te halen is.

- 1 het aantal politieke partijen in de gemeenteraad van Zaanstad
- 2 het aantal fractievoorzitters in de gemeenteraad van Zaanstad
- 3 het aantal aangenomen moties in de gemeenteraad van Zaanstad
- 4 de mate van versplintering in de gemeenteraad van Zaanstad

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

- 1 = ...
- 2 = ...
- 3 = ...
- 4 = ...

Criminaliteit & rechtsstaat

- 1p 16 Een man steelt een scooter en verkoopt deze aan zijn nicht. Zijn nicht vermoedt dat de scooter gestolen is, maar weet het niet zeker. Wie maakt of maken zich in deze situatie schuldig aan heling?
- A alleen de man
 - B alleen de nicht
 - C zowel de man als zijn nicht

tekst 7

Man bij rechter voor rijden onder invloed

“Het was een heftige dag”, zegt politierechter Donkersloot tegen de man die werd betrapt bij autorijden onder invloed van alcohol en cocaïne. De man zegt zich ‘kapot te schamen’. Zijn echtgenote zit op de publieke tribune. “Ik had veel stress en depressieve gedachten”, zegt de man die toegeeft dat hij niet alleen drank had gedronken, maar ook cocaïne had gebruikt.

Hij is blij dat zijn rijbewijs niet is afgepakt. “Dan had ik niet kunnen werken in Amsterdam”, zegt de man waarna de officier van justitie hem en zijn vrouw complimenteert.

“Goed dat uw vrouw de politie heeft gewaarschuwd. En heel goed dat u werk heeft gemaakt van uw depressieve gedachten”, zegt de officier. Zij eist 9 maanden voorwaardelijke ontzegging van de rijbevoegdheid met twee jaar proeftijd en 50 uur taakstraf. De rechter vonnist dezelfde voorwaardelijke celstraf maar hij verdubbelt de taakstraf.

bron: bd.nl van 3 april 2024

Lees tekst 7.

- 1p 17 Een rechtszitting bestaat uit verschillende onderdelen.
→ In welke zin in tekst 7 is het requisitoir te herkennen? Citeer een zin uit tekst 7 waaruit het requisitoir blijkt.

Zie tekst 7.

- 2p 18 In tekst 7 zijn risicofactoren te herkennen die de kans op het ontwikkelen van strafbaar gedrag vergroten: psychische problemen en problematisch alcohol- en drugsgebruik. In de tekst zijn ook beschermende factoren te herkennen die zorgen voor een kleinere kans op crimineel gedrag.
→ Noem twee beschermende factoren en laat per factor zien dat deze te herkennen is in de tekst.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Een beschermende factor is

Deze is te herkennen in de tekst, want

Een andere beschermende factor is

Deze is te herkennen in de tekst, want

Zie tekst 7.

- 1p 19 Bij welke rechterlijke instantie kan de man in hoger beroep gaan?
A de Hoge Raad
B de rechtbank
C het gerechtshof

tekst 8

Kabinet: maximumstraffen voor drugsdelicten gaan omhoog

De maximumstraffen voor drugsdelicten gaan omhoog, staat in een wetsvoorstel van het kabinet. Met het voorstel wordt de maximale celstraf voor de smokkel van harddrugs verhoogd van 12 naar 16 jaar. De straf voor het bezit van harddrugs wordt verhoogd van 6 naar 8 jaar.

Met de strafverhogingen komt het Nederlandse beleid 'meer in lijn' met dat van omringende landen.

Het kabinet denkt dat het Openbaar Ministerie en rechters met de nieuwe maximumstraffen makkelijker 'gepaste straffen' kunnen eisen en opleggen. De oude strafmaat voor veel drugsdelicten stamt uit 1976.

bron: nos.nl van 21 oktober 2024

Lees tekst 8.

- 1p 20 Welke rechtsbron vormt de basis voor de nieuwe maximumstraffen in tekst 8?
- A de Nederlandse wet
 - B de Veiligheidsmonitor
 - C internationale wetgeving en verdragen
 - D jurisprudentie

tekst 9

Kan ik bekeurd worden terwijl ik bezig ben met betalen voor het parkeren?

Netjes in de rij bij de betaalautomaat voor het parkeren, maar dus niet bij je auto aanwezig. Kan het dan gebeuren dat je toch een bekeuring krijgt, vraagt een lezer zich af.

Auto-expert Niek Schenk: "Voor deze situatie bestaat de zogenaamde pardontijd. Dat zijn de vijf, hooguit tien minuten die iemand normaliter nodig heeft om de parkeertransactie te regelen. Vooral bij een automatische scanauto bestaat het risico dat het kenteken van uw geparkeerde auto toch automatisch wordt vastgelegd. Mocht dit u ooit overkomen, dan kunt u bezwaar maken, met behoorlijk wat kans op succes."

bron: ad.nl van 27 september 2024

Lees tekst 9.

- 1p 21 Welk uitgangspunt van het strafrecht zorgt ervoor dat bezwaar maken tegen een bekeuring succesvol kan zijn?

tekst 10

“Impact digitale oplichting ouderen is enorm”, zegt wijkagent, en dit kun je er tegen doen

Een groot gevoel van schaamte en een fikse deuk in het vertrouwen. Digitale oplichting van ouderen heeft enorme impact, zo merkt wijkagent Ruben Vermeulen van Nijmegen-Oost. Daarom trekt hij samen met collega's eropuit met tips. “Ga hierover het gesprek aan met je ouders, je opa en oma of je cliënt.”

Geld, sieraden, schilderijen: alles van waarde werd meegenomen uit de woning van een oudere bewoonster van Nijmegen-Oost. Iemand had zich telefonisch voorgedaan als medewerker van de bank en haar wijsgemaakt dat criminelen uit waren op haar spullen. Daarom zou iemand langskomen om alles in veiligheid te brengen.

“Natuurlijk kun je je daarna wel voor de kop slaan dat je zo dom bent geweest, maar deze gasten gaan zó geraffineerd te werk. Ze spelen in op je gevoel, wekken vertrouwen, zetten er druk op. Ze overrompelen je en geven je geen tijd om even na te denken. Het moet nú, anders is het te laat, is hun boodschap”, vertelt Vermeulen.

bron: gelderlander.nl van 24 maart 2024

Lees tekst 10.

- 1p 22 De politie heeft een aantal taken.
Welke taak voert wijkagent Ruben Vermeulen uit in tekst 10?
- A handhaven van de openbare orde
 - B opsporen van strafbare feiten
 - C preventie
 - D toezicht houden

Zie tekst 10.

- 2p 23 Criminaliteit kan verschillende soorten gevolgen hebben.
→ Welke twee soorten gevolgen zijn herkenbaar in tekst 10? Citeer voor beide gevolgen een zin uit de tekst waaruit dit gevolg blijkt.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
Soort gevolg 1: ..., en dit blijkt uit deze zin: ...
Soort gevolg 2: ..., en dit blijkt uit deze zin: ...

- 1p 24 Welk verschijnsel neemt toe wanneer overheidsinstanties willekeur toepassen in hun pogingen om criminaliteit te bestrijden?
- A klassenjustitie
 - B noodweer
 - C overmacht
 - D rechtsbescherming

tekst 11

Veelpleger uit Goor moet twee jaar naar inrichting

Een 40-jarige veelpleger uit Goor moet twee jaar worden opgenomen in een inrichting. Martijn V. is volgens justitie een 'zeer actieve veelpleger en stelselmatige dader'.

Tijdens de strafzaak tegen de inwoner van Goor bleek dat V. nooit goed in beeld is geweest bij de reclassering. Een medewerker van Reclassering Nederland vertelde vorige maand tegen de rechters dat de man doorgaans alle medewerking weigerde. Vanaf het moment dat hij in voorlopige hechtenis zit, werkt hij echter wel mee aan het reclasseringstoezicht. Volgens de reclassering is de kans groot dat de man opnieuw in de fout gaat.

bron: tubantia.nl van 3 oktober 2024

Lees tekst 11.

- 1p 25 De reclassering heeft verschillende taken. Een van die taken is het begeleiden en controleren van mensen die onder toezicht staan.
→ Over welke andere taak van de reclassering gaat tekst 11?

Zie tekst 11.

- 1p 26 Een rechter kan verschillende soorten sancties opleggen. Welk soort sanctie heeft de inwoner van Goor uit tekst 11 opgelegd gekregen?
- A een bijkomende straf
 - B een hoofdstraf
 - C een maatregel

tekst 12

Muziek gaf Adje van het Padje de kracht om met criminaliteit te stoppen

"Turbulent, zo kun je mijn leven wel noemen", zegt Adje (32). "Ik heb slechte tijden gehad. Toch ben ik altijd positief geweest. Ik groeide op met armoede. Ik stal omdat er thuis bij mijn moeder en tante wel liefde was, maar geen geld. En omdat er in Valkenswaard niks te doen was. Criminaliteit was een soort dagbesteding."

Toen hij naar Arnhem verhuisde, veranderde zijn leven. Naast Arnhem zorgde de muziek ervoor dat zijn leven veranderde. "Ik leerde hier muzikale mensen kennen. Ging meer rappen. Deed mee aan rapbattles in Rotterdam. Die zagen jongeren online, er werd gezegd: die Adje kan wel rappen. Daarna bracht ik nummers uit. De muziek gaf me de kracht om met criminaliteit te stoppen."

bron: ad.nl van 10 september 2024

Lees tekst 12.

- 2p 27 Er zijn verschillende theorieën die crimineel gedrag proberen te verklaren. Drie van die theorieën zijn:

- 1 de bindingstheorie
- 2 de etikettentheorie
- 3 de neutraliseringstheorie

→ Kies een van deze theorieën en leg uit hoe deze van toepassing is op de situatie van Adje.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

De ... is van toepassing, want in de tekst staat dat ...

- 1p 28 Wat gebeurt er met een verdachte die een schikkingsvoorstel van de officier van justitie weigert?
- A De verdachte krijgt dan een strafbeschikking opgelegd.
 - B De verdachte moet dan voor de rechter verschijnen.
 - C De verdachte ontvangt dan een strafblad.
 - D De verdachte wordt dan in hechtenis genomen.

tekst 13

Tienduizenden mensen gedupeerd door nepwebshops

In 2023 werd er meer dan 40.000 keer aangifte gedaan van aan- en verkoopfraude. 16.000 aangiftes hiervan gingen specifiek over webwinkels.

Voor dit jaar is de verwachting dat de aangiftes oplopen naar 45.000. En zo'n 20.000 zullen er dan verband houden met nepwebwinkels.

Het Landelijk Meldpunt Internet Oplichting licht in een persbericht toe dat niet alle slachtoffers aangifte doen.

bron: crimesite.nl van 31 oktober 2024

Lees tekst 13.

- 2p **29** Er zijn verschillende manieren om criminaliteit te meten.
- Over welke manier van meten gaat het in tekst 13?
 - Noem een andere manier van meten die meer gegevens zou kunnen opleveren over fraude door nepwebshops.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.*
- De cijfers in tekst 13 zijn afkomstig uit: ...
- Een andere manier van meten: ...

tekst 14

Tweede Kamer akkoord met verbieden groepen designerdrugs¹⁾

De Tweede Kamer heeft voor een wijziging van ... gestemd. Door dit wetsvoorstel worden nieuwe drugs automatisch verboden als die lijken op bekende drugssoorten zoals xtc. Nu duurt het altijd even voordat een nieuwe drugssoort verboden kan worden. Er is bij elke soort opnieuw onderzoek en nieuwe regelgeving nodig. Daar maken producenten gebruik van. Ze passen verboden drugs een beetje aan. Omdat de chemische samenstelling net een beetje anders is dan de 'oude' drugssoort, is het nu volgens de wet een andere drugssoort en is die nog niet verboden. De Tweede Kamer wil dat nu veranderen. Al zijn er ook partijen, zoals D66, die het verbod te ver vinden gaan en te veel gericht op repressie.

noot 1 designerdrugs is een verzamelnaam voor een groep kunstmatige drugs

bron: nos.nl van 16 januari 2024

Lees tekst 14.

- 1p 30 Delicten staan omschreven in verschillende wetten en wetboeken. Welke daarvan moet op de puntjes worden ingevuld in tekst 14?
- A de Opiumwet
 - B de Wegenverkeerswet
 - C de Wet wapens en munitie
 - D het Wetboek van Strafrecht

Zie tekst 14.

- 2p 31 In tekst 14 is te herkennen dat Nederland een rechtsstaat is.
→ Vanwege welk kenmerk van de rechtsstaat is het lastig om designerdrugs te bestrijden? Leg je antwoord uit.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
Het kenmerk is ..., want ...

- 1p 32 Welke overheidsinstelling kan op lokaal niveau vaststellen dat bepaald gedrag strafbaar is en om welk soort delicten gaat het dan?
- A De gemeenteraad kan dit vaststellen en het gaat dan altijd om lichte misdrijven.
 - B De gemeenteraad kan dit vaststellen en het gaat dan altijd om overtredingen.
 - C Het college van B en W kan dit vaststellen en het gaat dan altijd om lichte misdrijven.
 - D Het college van B en W kan dit vaststellen en het gaat dan altijd om overtredingen.

tekst 15

Trams met stenen bekogeld in Den Haag, vervoerder doet aangifte

In Den Haag zijn de afgelopen tijd trams bekogeld met stenen. Dat meldt vervoerder HTM, die aangifte heeft gedaan van de vernielingen. Volgens HTM worden ze regelmatig bekogeld met stenen. Ook de tramhalte in de straat was doelwit van vandalisme. HTM liet trams vanwege de incidenten al meerdere keren een halte eerder stoppen. "De daders realiseren zich niet welke gevaren het bekogelen van trams met zich meebrengt." De schade bedraagt inmiddels enkele tienduizenden euro's.

bron: nos.nl van 5 april 2023

Lees tekst 15.

- 2p **33** Een kenmerk van veelvoorkomende criminaliteit is dat er sprake is van strafbaar gedrag dat heel vaak voorkomt.
→ Welk ander kenmerk van veelvoorkomende criminaliteit is te herkennen in tekst 15? Geef aan waarom dit kenmerk van toepassing is op de tekst.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Kenmerk: ...

Dit blijkt uit tekst 15, want: ...

Analyse maatschappelijk vraagstuk: Nederlanders zitten te veel

Bij de beantwoording van de vragen 34 tot en met 42 maak je gebruik van de teksten 1, 2 en 3 en afbeelding 1 in het bronnenboekje.

Lees tekst 1.

- 4p **34** 'Nederlanders zitten te veel' is een maatschappelijk vraagstuk. Een maatschappelijk vraagstuk heeft vier kenmerken. Een van deze kenmerken is dat veel mensen de situatie in strijd vinden met bepaalde waarden en/of normen.
- Noem twee andere kenmerken van een maatschappelijk vraagstuk die in tekst 1 te herkennen zijn.
 - Geef voor elk kenmerk aan hoe dit kenmerk in tekst 1 te herkennen is.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.*
- Kenmerk 1: ...
- Dit kenmerk blijkt uit tekst 1, want: ...
- Kenmerk 2: ...
- Dit kenmerk blijkt uit tekst 1, want: ...

Zie tekst 1.

- 1p **35** Organisaties als TNO hebben verschillende machtsmiddelen om de politieke besluitvorming te beïnvloeden. Een voorbeeld van een machtsmiddel is toegang hebben tot politici.
- Welk machtsmiddel van TNO blijkt uit tekst 1?

Zie tekst 1.

- 2p **36** Een maatschappelijk vraagstuk kun je bekijken vanuit verschillende invalshoeken, bijvoorbeeld vanuit de politiek-juridische invalshoek. In alinea 2 van tekst 1 zijn twee andere invalshoeken te herkennen.
- Welke twee invalshoeken zijn te herkennen in alinea 2 van tekst 1?
- Citeer per invalshoek een zin uit alinea 2 waaruit deze invalshoeken blijken.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.*
- De ... invalshoek is te herkennen, want er staat dat ...
- En de ... invalshoek is te herkennen, want er staat dat ...

Lees tekst 2.

- 1p **37** Er zijn verschillende theorieën over hoe mensen beïnvloed worden door de media, waaronder de framingtheorie.
- In welke zin in tekst 2 is een frame te herkennen?
 - En met welk doel wordt dit frame ingezet?
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.*
- In deze zin is een frame te herkennen: ...
- Het doel van dit frame is om ...

Bekijk afbeelding 1.

- 2p **38** Massamedia kunnen verschillende functies hebben voor de samenleving en het individu. Een van die functies is de socialiserende functie.
→ Leg uit wat de socialiserende functie van de massamedia is.
→ En leg uit dat afbeelding 1 een socialiserende functie kan hebben.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
De socialiserende functie is ...
De afbeelding kan die functie hebben, omdat ...

Lees tekst 3.

- 1p **39** In tekst 3 staan citaten van mensen die mee hebben gedaan aan het onderzoek van de Telegraaf.
→ Welk citaat in tekst 3 kan worden opgevat als een stereotypering?

Zie tekst 3.

- 1p **40** Een van de criteria van objectieve berichtgeving voor een journalist is het scheiden van feiten en meningen.
→ Voldoet tekst 3 aan dit criterium? Leg je antwoord uit.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
Tekst 3 voldoet ... (vul in: wel of niet) aan dit criterium, want ...

Zie tekst 3.

- 2p **41** Nederland kent een aantal politieke stromingen, bijvoorbeeld de liberale stroming.
→ Noem een uitgangspunt van de liberale stroming dat aansluit bij een citaat uit tekst 3.
→ Geef ook het citaat uit tekst 3 waarop dit uitgangspunt van toepassing is.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
Een uitgangspunt van de liberale stroming:
Citaat: ...

- 2p 42 In tekst 1 zegt directeur Erik Lenselink van de Beweegalliantie dat hij op een basisschool is geweest waar leerlingen af en toe een aantal minuten bewegen tijdens de taal- of rekenles. Basisschoolleerlingen op deze manier laten bewegen is voor basisscholen niet verplicht.
- Ben jij **voor** of **tegen** verplichte regels voor basisscholen om te veel zitten van leerlingen tegen te gaan?
 - Geef een argument voor jouw mening.
 - Noem ook een waarde die bij jouw mening past.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.*
- Ik ben ... (vul in: **voor** of **tegen**) verplichte regels voor basisscholen om te veel zitten van leerlingen tegen te gaan, omdat ...
- Een waarde die bij mijn argument past, is ...

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.